

oåtkomlig. Hermelin uppger däremot, att den »vid en kyrkans reparation blifvit upptagen, sönderslagen eller undanskaffad. Icke ett spår af densamma synes nu».

Inskrift (enligt B 695):

kiulaj . . . pinsa + at + sturbiurn + faður sin

5 10 15 20 25 30

Kiula[*kr*] . . . *pensa at Styrbiorn, faður sinn.*

»Kjulak . . . denna [sten] efter Styrbjörn, sin fader.»

Det första namnet, som tyvärr är ofullständigt bevarat, är säkerligen detsamma som förekommer på ett par uppländska stenar tecknat **kiulakr** L 356 Troxhammar, Skå sn, **giulakr** L 423 Vik, Hammarby sn, och på en östgötsk: (ack.) **kiulak** Ög 20. Sannolikt har Brate rätt, då han sammanställer det med isl. *Kiallakr*, ett namn som är lånat från keltiska språk (ir. *Cellach*, *Ceollach*, *Ceallach*). På Island tillhör det speciellt en viss släkt, som härstammade från *Kjallakr iarl á Iamtalandi*. Jämtlands namnskick har ju särskilda anknytningar till Mellansverige (E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 102), och det kan kanske i någon mån tala för att den givna tolkningen av runinskrifternas namn är riktig. Högst märkligt förefaller i varje fall detta keltiska inslag i det fornsvenska namnförrådet.

Det andra namnet, *Styrbiorn*, är däremot inhemskt nordiskt och kanske speciellt svenskt. Det är ytterligare känt från två sörmländska inskrifter, Sö 34 och 192, fem uppländska, L 203 Gnista, Vaksala sn, L 234 Tensta kyrka, L 559 Lövestaholm, St Olovs sn, L 711 Söderby, Arnö sn och en runsten vid Tengby, Löts sn (*UFF* 3, s. 217), och en västgötsk, vid Husaby (*ATS* 22: 1, s. 57).

Ristningen visar samma mönster som Sö 307 Igelsta kvarn och är sannolikt utförd av samme man.

Turinge prästgård, Öknebo hd.

I sin beskrivning över Turinge socken (förf. år 1806, tryckt 1930) har prosten Johan Ekström följande uppgift (s. 36): »I Sochnen hafva varit flere Runstenar; men de hafva blifvit förstörde. Uti Syllmuren under gamla Byggningen i Prästegården fann jag år 1804 ett stycke af en sönderslagen Runsten med några Runska bokstäfver uppå.»

Senare uppgifter om detta fragment saknas, och det är åtminstone f. n. förkommet.

340. Ö. Kumla, Turinge sn, Öknebo hd.

Pl. 3: B 696. Pl. 192.

Litteratur: B 696, L 805. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Mon. Sud.; O. Hermelin, Öknebo härad, s. 6; E. Brate och S. Bugge, Runverser (*ATS* 10: 1), s. 152 f.

Äldre avbildningar: P. Helgonius (hos Peringskiöld a. a. och B 696).

Runstenen stod enligt *Ransakningarna* »uthi Östra Kumbla gärde». Sannolikt var den redan vid slutet av 1700-talet förkommen, då den icke omtalas i den för fornminnen intresserade prosten J. Ekströms Turinge-beskrivning (se ovan s. 323). Dybeck uppger 1858, att med undantag av runstenen vid kyrkan (Sö 338) samtliga socknens från äldre tid kända runstenar äro förstörda, Hermelin har förgäves sökt efter dem: »Vid Öster Kumla kunde icke någon runsten upptäckas, ej heller visste äldre, på stället boende personer om att någon sådan sten der funnits». — Omkring 1925 påträffades vid Ö. Kumla ett runstensfragment, som visade sig vara toppstycket av

den förkomna runstenen. Det förvaras nu i Östra Södermanlands Kulturhistoriska Förenings museum på Torekällsberget i Södertälje.

Runstenens höjd synes efter Helgonius' teckning att döma ha varit omkring 2 m.

Inskrift (enligt B 696):

: stin : sar : si sonr : at frusta i kirunar : sun : aik : kuþlifs : ulifr : raisti aftir brupur sin (På kors-
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65
 foten:) kus
 70

Stæinn sarsi s[t]an[d]r at Frosta, Ingirunar sun ok Guðlæifs. Olæifr ræisti æftir broður sinn. Kross.

»Denna sten står efter Froste, Ingeruns och Gudlefs son. Olev reste (den) efter sin broder. (Detta är) ett kors.»

På fragmentet finnas runorna 24—29 **irunar** jämte följande skiljetecken : och nedre stapeln av 30 **s**. Liljegren har felaktigt **u** i st. f. 16 **f** och har rättat 34 **i** till **u**.

Inskriften har samma formulering som Aspa-stenen Sö 137. Jfr även de danska inskrifterna *DRm* IV, 1 Örja, Skåne, *DRm* III, 5 Flemlöse, Fyn, *DRm* I, 10 Aars, Jylland. Till sin ornamentik (runslingan, korset) erinrar den slående om en grupp inskrifter i Rekarne och Nyköpings-trakten (Rönö hd), t. ex. Sö 112. Den använder **o**-runan som tecken för nasalerat *a* (10—13 **sonr**) och betecknar **o**-ljud med **u**-runan (43—47 **ulifr**, 59—64 **brupur**); den tillhör följaktligen med säkerhet förra hälften av 1000-talet.

I 10—13 **sonr**, som måste vara 3 sg. pres. *standr* (l. *stændr*), äro två runor **t** uteglömda; jfr Sö 122, 137 **stanr**, 138 **stainr** 'står', Sö 150, 196, 291 **sain**, 292 **saen**, 333 **sina** 'sten' m. fl. 68—70 **kus** står säkerligen för **krus** 'kors'; jfr Sö 227. Brate lämnar det (i *Runverser*) otolkat; Bugge förmodar, att det är »et forkortet skrevet Önske for den Afdödes Sjæl (eller ufuldstændig Levning af et saadant Önske), f. Ex. kuþ hialbl s[alu]». 33—35 **aik** är felristat (eller felläst) för **auk**.

Om namnet *Frosti* se ovan Sö 219. Mansnamnen *Guðlæifr* och *Olæifr*, med samma efterled, äro båda tämligen vanliga. Kvinnonamnet *Ingirun* är däremot icke säkert belagt i inskrifterna. Bugge förmodar (*Runverser*, s. 71), att det förekommer på L 329 Stäket, Stockholms-Näs sn (Uppl.), felristat (eller felläst) **iskirun**. Några medeltida belägg finnas i Lundgrens namnordbok.

341. Stavsta(?), Turinge sn, Öknebo hd.

Pl. 3: B 694

Litteratur: B 694, L 806. J. Peringskiöld, *Mon. Sud.*; O. Hermelin, *Öknebo härad*, s. 6; E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 80.

Avbildning: P. Helgonius (hos Peringskiöld a. a. och B 694).

Var denna nu förkomna sten egentligen hört hemma, är ytterst ovisst. Enda källan är träsnittet hos Peringskiöld och i Bautil, signerat P. H. och sålunda återgående på en teckning av P. Helgonius. Peringskiöld har försett det med påskriften »Stafsta i Turinge», och *Bautil* har överskriften »Thuringe Sockn. N:o 694 Stavestad». Något Stavsta finnes emellertid icke i Turinge, ej heller i angränsande socknar. Namnet är troligen felläst från en otydlig anteckning av Helgonius (jfr Sö 222). Någon ledning kan man få i följande omständighet. Peringskiöld har i *Monumenta Sudermannicæ* på Helgonius' träsnitt skrivit siffror, som hänvisa till en förlorad anteckningsbok (n:r 6) av Helgonius. Numren 6: 1—6: 22 äro stenar i Sotholms härad, 6: 23—